

ВЪРХУ ВЪЗМОЖНОСТИТЕ НА ПОЕЗИЯТА, ПРЕВЪРНАЛА СЕ В МУЗИКА. ОПИТИ С АВТОРИ, ЧАСТ ОТ ПРОГРАМАТА ЗА ЗАДЪЛЖИТЕЛНА И ЗА ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

Д-р Ирена Димова-Генчева

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас

Резюме. Предложеният текст разглежда връзката между стих и музика в контекста както на популярната българска песен, така и на самото лирическо изкуство. Целта му е да предложи път за усвояване на поезията в училищна среда, минаващ през един от медиумите на реализация на словото. За обект на анализа са избрани поетически текстове на автори, част от училищната програма за задължителна и профилирана подготовка. По този селектиран начин предложеният подход за изучаване на литература в училище разширява не само спектъра от измерения на виждане на изкуствата, но и знанията за самите творци.

Ключови думи: българска литература; преподаване; песенен текст; музика; поезия

Стих и музика

*Нищо не може без музика [...] духова музика има,
откакто свет светува.
(Radichkov 1979, 56)*

Дълъг е пътят, който стихът и музиката извървяват в своеобразна неразделност. Както констатира Никола Георгиев, „от гръцката древност насам думата „песен“ е била главната събирателна точка в допира между музика и художествена литература“ (Georgiev 2002). Всъщност от много време се е нуждаела музиката, за да се отдели от текста. Затова толкова много са били жанровите усвоявания и реализации на думата „песен“. Дори в български контекст лексемата има своя многоаспектен регистър от употреби. Тук може да се спомене например жанровото съзнание на кръга „Мисъл“, за които „пе-

сен“ е всяко добро литературно произведение – било то лирическа или белетристична творба.

Училищната среда смятаме за достатъчно благодатна, за да предразположи към разглеждане на връзката между музика и текст и в съвременен контекст. Все пак още в V клас учениците навлизат в света на митовете, при който текстът и музиката са част от събитието на ритуала, т.е. текстът задължително се изпява и се помни наизуст. Знанието за този вид съществуване на текста е важно за изучаващите съответния период, за да добият те представа за мисленето на древния човек. След това учениците се посвещават на фолклорното творчество, което отново акцентира върху изпяването на словото. Този вече избран път за разглеждане на различните периоди в развитието на словесното изкуство ни отваря врата към въвеждането на своеобразно негово продължение – стиха и популярната песен.

Една от причините за по-трудното „бракосъчетание“ на музика с текст в съзнанието на българския ученик е етимологичното разминаване между двете думи, които в езика ни не се припокриват. За разлика от английския език, при който думата за текст на песен остава свързана със самия произход на лирическото изкуство – lyrics (1), в българския песенен текст се обвързва с идеята за пеене, изпяване.

Тази отдалеченост в наименованията на музика и стих, от друга страна, не изличава факта, че съвременното образование все повече се отваря към възможностите на интердисциплинарния подход в преподаването, което засилва изконната връзка между двете разглеждани от нас области на знанието и изкуството.

Музика и интердисциплинарност

Нашето разбиране в това тяло не може да се насочи в друга посока освен към сетивните неща [...] то същият метод трябва да се следва и при всяко разумно преподаване.

(Miltan 2020, p. 13)

Поради наличието на историческа връзка между литературата и музиката, която откриваме в генезиса на лириката като литературен род, то актуализирането на свързването на двете дисциплини се явява съвсем естествено следствие от природата им – в контекста на вечното завръщане. Това, което сближава в нашия случай двата вида изкуство, е текстът. И стихотворната, и песенната творба имат като основна цел задачата да въздействат емоционално върху слушащия. Разбира се, правят го по различни начини. Стиховете се четат, песента се слуша. Вторият вид реализация на текста се докосва до повече сетива у възприемателя, което увеличава ефективността му. Песента може да бъде разглеждана и само като литературна форма, т.е. тя може да се изтръгне

от контекста на съществуването си в общественото съзнание. Художественият текст, от друга страна, може впоследствие да се превърне в песенен текст. Въпреки че тук ни интересува вторият случай на реализация на словото при досега му с музиката, то и при двете възможности е нужно да прокараме текста през призмата на контекстуалната му принадлежност и рецепцията му – на масовата култура.

Въпреки „масовата култура“

Текстовете, които ще са обект на изследването ни, могат да бъдат отнесени към т.нар. популярна песен. Това отнасяне извършваме на базата на разделението на Саймън Фрит, според когото има три вида дискурс, типологизиращи музиката и нейното обществено възприемане. Класическата музика е част от „арт дискурса“, след това са фолклорната музика и светът на комерсиалната музика (Zahova 2018). Когато се ползваме от наименованието популярна музика, не влагаме негативите, които се вкореняват в употребите на названието масова култура, от която тя е част. Съгласяваме се с написаното от Калина Захова, която, допълвайки Адорно, твърди, че „възприемането на популярната музика предполага не само пасивност, но и активност; между забавление и апатична инерция не стои знак за абсолютно равенство, нито пък между „музикален автоматизъм“ и колективна рецепция“, както и това, че „възприемането на популярната песен е не само социално-психологическо, но и индивидуално-психологическо явление; уеднаквяването на реакциите не може да бъде абсолютно, нито може да премахне тежестта на функционирането на песента върху индивида“ (Zahova 2007, pp. 96 – 97). Смятаме, че изучаването на литература в училище трябва да е преди всичко пропускливо, както е отворена за нови идеи и светове самата литература.

Възможностите на песенните текстове

Както изведохме в началото на текста си – природата на песента е синкретична. От съвременна гледна точка тя се разглежда като поетично-музикална форма, т.е. двусъставна. При това някои изследователи завличат естеството ѝ крайно към литературата, други – към музиката. В единия случай става въпрос за лирическа творба, придружена от музика, в другия – за акомпанирана музикална творба (Zahova 2018). Дори Данте „определя поезията като „реторическа измислица, положена върху музика“ (Georgiev 2002). Тук ще приемем песента като продукт на синтез и ще я разглеждаме преди всичко във връзка с литературността ѝ, поради характера на изследването ни. При това няма да се отделяме от убеждението на Шопенхауер, че „да заприлича на музиката – ето целта на всяко изкуство“ (Georgiev 2002).

Песента има многосъставна форма. Това, което ни интересува, е вербалният текст, част от нея. Когато музиката се отдели, като своеобразна обвивка, от

текста, то той остава в състоянието си все още на произведение на изкуството. Това е, което не бива да се забравя както при изучаването на който и да било вид песни, придружени от текст, така и на стихотворенията, превърнали се в песенни текстове. Последните имат същата художествена стойност, каквато имат и произведенията, част от литературата, която сме свикнали да разглеждаме като канонична. Те също могат да бъдат римувани или неримувани, да си служат с редица художествени изразни средства, да бъдат преди всичко изкуство.

Когато стиховете се превръщат в музика

Трима са авторите, които сме избрали за целите на текста си. Това са Блага Димитрова, Веселин Ханчев и Борис Христов. Първите двама са част от програмата за профилирана подготовка, а третият е част от задължителната програма. Текстовете, с които присъстват в програмите, не са се превърнали (все още) в песенни текстове. Блага Димитрова се разглежда във връзка със стихотворението „Любов“, Веселин Ханчев – с „Жив съм“, а Борис Христов – с „Честен кръст“. И тримата автори са представители на българската литература след 1945 г., като текстовете им са написани през 60-те и 80-те години. Това ги вписва в употребите на свободния стих в българската литература, както и на освобождаването от рестрикциите на режима, случващо се особено активно точно в този времеви период.

Текстовете, които сме избрали тук, освен че са се превърнали в песенни текстове, са отново представителни за горепосочените години. При Веселин Ханчев сме се спрели на текста „Пръстен“ и песента по нейни стихове, дело на музикалната група „Канела“. Нейната поява в музикалното пространство се случва през 2023 година. Сред превърналите се в песенни текстове стихотворения на Блага Димитрова сме подбрали творбата „Вик“, изпълнявана от Доника Венкова с композитор Иван Калчинков. Борис Христов в програмата за задължителна подготовка присъства с поемата „Честен кръст“, поради което сме избрали както „Жената Мария“ от същата едноименна книга, така и „Самотният човек“ и „Сватбата на мама“ от стихосбирката „Вечерен тромпет“. И трите текста са в изпълнение на Тодор Колев. Композитори на песента по стиховете на първата творба са сам Тодор Колев и Панайот Славчев, а на другите две – Еди Казасян.

Освен поради факта, че тези стихотворения вече са част от музикалното изкуство, което усилва тяхното влияние върху възприемателя – вече слушател, сме се спрели върху тях и заради потенциите за обособяване на тяхно място сред другите изучавани в училище произведения.

От формална гледна точка възможното позициониране на разглеждането на предстоящите да бъдат представени текстове, може да се осъществи в рамките на часовете по български език и литература. В единия случай това

биха били допълнителните часове за профилирана подготовка. Смятаме, че обвързването на художественото слово с другите изкуства трябва да бъде или въвеждащо, или кулминиращо събитие. Имайки предвид, че слушането на музика в час изисква употребата на мултимедия, то най-добрият вариант е, докато тече музиката, синхронно да се вижда и текстът. Най-важното при инкорпорирането на тази допълнителна информация в часа е преподаващият да се опита да извърши прехода от основната тема към допълнителната възможно най-плавно и естествено.

„Любов“ и „Вик“

В програмата за профилирана подготовка за XI и XII клас стихотворението на Блага Димитрова „Любов“ е определено за прочит заедно с творбата на Атанас Далчев, носеща същото название – „Любов“. И двата текста са обособени в тематичната графа за любовта. Като основна задача и изискван резултат от разглеждането им е изведено умението на ученика да „интерпретира различното осмисляне на определен проблем в литературни произведения в зависимост от творческата индивидуалност на автора“, както и да „разпознава, конструира и интерпретира интертекстуални отношения между литературни произведения“². Поставените линии за прочит на текстовете са обвързани с ясно разграничаващите се творчески жестове на двамата автори. Въпреки че и при двете произведения ключова е идеята за неосъществената любов, за чакането ѝ, несбъдването ѝ, то образната система на поетите строго се различава. Това, разбира се, предразполага към плодотворен интертекстуален прочит, при който освен текстовете в центъра на разглеждането се оказват и самите автори, всеки от които със своя обособен начин на изграждане на художествени светове.

Избраното от нас стихотворение, прераснало в песенния текст „Вик“, предлага възможност за навлизане в полето на автотекстуалността³, т.е. разговора, който се осъществява между отделните произведения на самата поетеса. А полетата за вътрешна диалогичност в творчеството на Блага Димитрова са много – както в рамките на поезията, така и на прозата. „Вик“ може да се разгледа като своеобразно продължение на „Любов“. Единият текст довършва другия, като изплита траектория на израстване на самата лирическа героиня. „Любов“ поставя идеята за изчакването на любовта, по-неже „часът на любовта не е узрял“ – идея, подсилена в текста от два пъти повтарящата се анафорично заповедна форма „Не бързай!“. „Вик“, от друга страна, тематизира нуждата от настоящност на любовта, от нейното случване. Отново анафорично в началото на всяка строфа се нанизва поредица от въпросителни местоимения, въвеждащи реторичните въпроси „Кога ще дойдеш ти?“, „Кога ще си със мен?“, „Кога ще ме съзреш?“, „Кога ще ме зовеш“. В едната творба лирическата героиня се осланя на добродетелта на

изчакването, на търпението, докато в другата вече усеща възможността за загуба.

„Вик“ също така се оказва текст, предлагащ вписване в един по-широк спектър от мотиви и теми. Ако отново се върнем към възможностите на интертекстуалността, то това стихотворение на Блага Димитрова няма как да не се обвърже с едноименната творба на Елисавета Багряна от първата ѝ книга „Вечната и святата“. По подобен начин в своето „Вик“ поетесата интерпретира темата за неосъществената и неосъществима любов. Разбира се, посланията на нейния текст още повече разгръщат темата за свободата на жената, мотивите за движението, за стихийността на женската природа. Един образ от Багряниното стихотворение дори среща почти пълен еквивалент у Блага Димитрова. Става въпрос за затвореността между четири стени. При Елисавета Багряна текстът се отваря със стиховете „във тази стая – тясна, тъмна, ниска/ умирам от неизцерима рана“, а при Блага Димитрова тази заключеност се пренася върху образа на другия, на мъжа – „когато те зазида/ сред четири стени/ самотната ти вечер?“. Ако пожелаем, можем да разширим разглеждането на този мотив и с друга творба на Елисавета Багряна – „Зов“ – „Аз съм тук зад три врати заключена“. При това интертекстуалността, както и автотекстуалността съвсем не биха спрели дотук, понеже творчеството на двете авторки споделя много общи моменти.

Видяхме, че една творба като „Вик“ е достатъчна, за да се прокара не само търсената интердисциплинариност по отношение на съществуването ѝ като популярна песен, но и да се продължи разглеждането на самото творчество на Блага Димитрова по линията на сравнението както в рамките на собствените ѝ текстове, така и от гледна точка на обвързването с други подобни творчески жестове в литературата ни.

„Жив съм“ и „Пръстен“

В програмата за профилирана подготовка Веселин Ханчев е представен с творбата „Жив съм“, която е избрана за целите на сравнителния анализ със стихотворното произведение на Димчо Дебелянов „Тиха победа“. Селекцията на автори, които дели над половин столетие, няма как да не води до разглеждане на преди всичко отликите между двата текста. Това прозира и в резултатите, които са набелязани в програмата като умения за придобиване на учениците: да интерпретират различното осмисляне на определен проблем в литературни произведения в зависимост от историческия и/или социокултурния контекст и творческата индивидуалност на автора, да съпоставят сюжети, мотиви и образи в обединени от обща тема литературни произведения, представителни за различни исторически и културни контексти⁴. Акцентът при изучаването на Веселин Ханчев в конкретния случай е поставен върху интерпретирането на темата за осмислянето на живота и

смъртта в зависимост от историческия и литературен контекст, към който се отнася авторът.

В текста си, както отбелязахме в началото, сме се спрели на стихотворението „Пръстен“. Основната причина за този избор остава фактът, че то се превръща в песенен текст, но това не изчерпва неговата потенциална стойност при изучаването на творчеството на поета. „Пръстен“ предлага вглеждане в една по-различна линия от теми и мотиви при Веселин Ханчев от представената в „Жив съм“. Със своята лаконичност и благозвучна рима текстът успява да докосне читателя не само с посланието си, но и с формата си. Анафоричното „за“ в началото на стиховете засилва изразната изобразителност на творбата, придавайки ѝ естествена мелодичност. Избраната външна форма на „Пръстен“ приютава в себе си идеята за поканата, за предложението за единение на мъжа с жената в един общ живот. Вместо пръстен, който се слага на ръката, лирическият аз предлага на любимата словесно вричане, своеобразна поетична балада, в която синтезира общото минало, настояще и копнежа по споделено бъдеще.

В контекста на изучаваните в училище автори, „Пръстен“ на Веселин Ханчев може да се сравни с творбите на Яворов, интерпретиращи влюбването и оставането в това влюбване, съществуването в това състояние. Дори жената при двамата автори е описана по подобен начин – в абсолютната ѝ нежност, с малките ѝ ръце и ефирното ѝ леко присъствие. „Пръстен“ със сигурност лесно намира своето място сред произведенията, с които учениците вече би трябвало да са запознати, предлагайки и интердисциплинарно обвързване със своя песенен вариант.

„Честен кръст“ и „Вечерен тромпет“

Трудно би ни било да разгледаме подробно и трите избрани творби от Борис Христов, което не е и задача на текста ни. „Жената Мария“ е част от книгата му „Честен кръст“, а „Самотният човек“ и „Сватбата на мама“ – от „Вечерен тромпет“. Различни са посланията на текстовете, които обаче в същото време остават свързани от споделените регистри, типични за творчеството на поета.

„Самотният човек“ е своеобразна рефлексия върху образа на самия творец, върху процеса на превръщането му в такъв. Да даваш изкуство, т.е. красота на другите, въпреки че не получаващ нищо, въпреки че имаш само „вехто одеяло“. Самотният човек на Борис Христов е подобен на лирическият герой на Атанас Далчев, на затворения в предметния си свят творец, лишен или лишил се от чуждо присъствие. Този индивид няма образ сред тълпата, губи се в нея и никой не знае болката му, раздвоението му, бъдещето му. Освен при Далчев самотният човек може да бъде открит у редица други български автори, някои от тях, като например Елин Пелин, изучавани в училище. Фигурата на твореца, от друга страна, ясно прозира в творбите на Пенчо Славейков, като по този

начин „Самотният човек“ на Борис Христов се вписва напълно интертекстуално сред каноничните за образователната програма автори.

„Сватбата на мама“ от същата книга „Вечерен тромпет“ със сигурност е един от най-тъжните „разкази“ в съвременната българска поезия. Творбата интерпретира темата за смъртта, която оставя след себе си непреодолима празнина. „Слезият от хълма“ баща оставя след себе си една непроменяща се, застинала във времето жена, и още по-трогателното – едно дете, което става свидетел на тази непроменливост и нежелание за бъдеще. Възможната сватба, описана от лирическият герой, води само до удвояване на самотата и до засилване на изконната връзка с първия, с мъртвия. Несъвършеният стих, от който се ползва Борис Христов, поставя още по-силен акцент върху самото послание на творбата. Там, където римата стихва, болката изтича из редовете. Освен музикалната обработка на текста може да се спомене актуализацията на стихотворението чрез включването му в проекта „Поетите“⁵ в изпълнение на Бойко Кръстанов.

„Жената Мария“ е от онези творби, които възвеличават абсолютната женскост. Това е онази жена, която Елисавета Багряна нарича Мария или Анна, силната в своята женственост жена. При Борис Христов тя е интерпретирана като оставаща себе си във времето, което се опитва да я промени. Дали в сивото всекидневие и семейния живот с „някакой човечец ревнив“, дали в самата смърт, тя винаги ще се появява с думите „Аз съм Мария... Аз съм жената/ на всички мъже/ и на мъртвите даже“ – думи, които не е нужно да бъдат изговорени гласно, понеже се чуват и когато мълчат.

Вместо заключение – за отвореността

Училищната програма винаги може да бъде допълвана. Затова тя има своите естествени ограничения. Те, от друга страна, не бива да спират свободата на преподаващия, който винаги трябва да се стреми към невъзможното – да доближи до учениците си всички възможни светове. А навярно най-хубавият възможен е този, в който поезията се превръща в музика. Избраните от нас за целите на изследването песенни текстове са се появили първо като поетически текстове, което ги прави част преди всичко от литературния канон, към който принадлежат и авторите им. Те предразполагат към нов поглед към изучаваните в училище поети, както и към творчеството им. Освен че отварят нова перспектива за интерпретация на включените в учебната програма литературни произведения, тяхното превръщане в музика е благоприятна основа за разглеждането им в рамките на културното им съществуване, в контекста на функционирането на т.нар. масова култура. По този начин учениците придобиват способността за интердисциплинарно разчитане на взаимоотношенията между различните изкуства и за разпознаване на това своеобразно „бракосъчетание“.

БЕЛЕЖКИ

1. Етимологично лирическата поезия – lyric poetry – е поезия, аккомпанирана от музикалния инструмент лира – lyra (Klarer 2004: 26).
2. Учебна програма по български език и литература за XI и XII клас – профилирана подготовка, в сила от учебната 2020/2021 година, утвърдена със Заповед № РД09-4022/21.12.2018 г. на министъра на образованието и науката.
3. Тук използваме термина в схващането, дадено ни от Радосвет Коларов, като диалогът, случващ се в рамките на творчеството на един автор (Kolarov 2009, p. 7).
4. Учебна програма по български език и литература за XI и XII клас – профилирана подготовка, в сила от учебната 2020/2021 година, утвърдена със Заповед № РД09-4022/21.12.2018 г. на министъра на образованието и науката.
5. Повече за проекта може да се научи тук: <https://poetite.live>.

ЛИТЕРАТУРА

- БАГРЯНА, ЕЛ., 2002. *Вечната и святата*. София: Захарий Стоянов. ISBN 954-739-281-6.
- ГЕОРГИЕВ, Н., 2002. От „Ще си викна песента“ към „Искам да напиша днес поема“ (Из „Тезиси по българска историческа поезика“). В: Сто и двадесет литературни години. *LiterNet*. [online][viewed 13 март 2024]. Достъпен на: <https://liternet.bg/publish/ngeorgiev/120/pesen1.htm>.
- ДИМИТРОВА, БЛ., 2009. *Вик*. София: Валди. ISBN 978-9-54-957310-7.
- ЗАХОВА, К., 2007. За популярната музика в епохата на нейната техническа възпроизводимост (Бенямин и Адорно). *Алтера Академика*, vol. 2, no. 1, pp. 84 – 97.
- ЗАХОВА, К., 2018. Популярната песен и песенния текст. В: Парчетата, които слушаме. Функциониране на песенния текст в съвременната култура. *LiterNet*. [online][viewed 13 март 2024]. Достъпен на: https://liternet.bg/publish11/k_zahova/parchetata/content.htm.
- КОЛАРОВ, Р., 2009. *Повторение и сътворение: поезика на автотекстуалността*. София: Просвета. ISBN 978-9-54-012370-7.
- МИЛТЪН, ДЖ., 2020. *За образованието. Ареопагитика*. София: Лист. ISBN 978-6-19-735082-1.
- РАДИЧКОВ, Й., 1979. *Избрани разкази. Т.1*. София: Български писател.
- УЧЕБНА ПРОГРАМА по български език и литература за XI и XII клас – профилирана подготовка, в сила от учебната 2020/2021 година, утвърдена със Заповед № РД09-4022/21.12.2018 г. на министъра на образованието и науката. [online] [viewed 13 март 2024]. Достъпен на: <https://www.mon.bg/>.
- УЧЕБНА ПРОГРАМА по литература за XII клас – задължителна подготовка, в сила от учебната 2021/2022 година, утвърдена със Заповед

РД09-1655/16.08.2018 г. на министъра на образованието и науката. [online]
[viewed 13 март 2024]. Достъпен на: <https://www.mon.bg/>.

- ХАНЧЕВ, В., 2005. *Жив съм*. София: Захарий Стоянов. ISBN 954-739-575-0.
ХРИСТОВ, Б., 2000. *Вечерен тромпет. Честен кръст*. Велико Търново: Сло-
во. ISBN 954-439-656-X.

REFERENCES

- BAGRYANA, EL., 2002. *Vechnata i svyatata*. Sofia: Zahariy Stoyanov. ISBN 954-739-281-6. [In Bulgarian].
DIMITROVA, BL., 2009. *Vik*. Sofia: Valdi. ISBN 978-9-54-957310-7. [In Bulgarian].
GEORGIEV, N., 2002. Ot „Shte si vikna pesenta“ kam „Iskam da napisha dnes poema“ (Iz „Tezisi po balgarska istoricheska poetika“). V: Sto i dvadeset literaturni godini. *LiterNet*. [online][viewed 13 March 2024]. Available from: <https://liternet.bg/publish/ngeorgiev/120/pesen1.htm> [In Bulgarian].
HANCHEV, V., 2005. *Zhiv sam*. Sofia: Zahariy Stoyanov. ISBN 954-739-575-0. [In Bulgarian].
HRISTOV, B., 2000. *Vecheren trompet. Chesten krast*. Veliko Tarnovo: Slovo. ISBN 954-439-656-H. [In Bulgarian].
KOLAROV, R. 2009. *Povtorenie i satvorenie: poetika na avtotekstualnostta*. Sofia: Prosveta. ISBN 978-9-54-012370-7. [In Bulgarian].
KLARER, M. 2004. *An Introduction to Literary Studies*. London: Routledge. ISBN 978-0-415-33382-5
MILTAN, DZH., 2020. *Za образованието. Areopagitika*. Sofia: List. ISBN 978-6-19-735082-1. [In Bulgarian].
RADICHKOV, Y., 1979. *Izbrani razkazi. T.I.* Sofia: Balgarski pisatel [In Bulgarian].
UCHEBNA PROGRAMA po balgarski ezik i literatura za XI i XII klas – profilirana podgotovka, v sila ot uchebnata 2020/2021 godina, utvardena sas Zapoved № RD09-4022/21.12.2018 g. na ministara na obrazovanieto i naukata [online] [viewed 13 March 2024]. Available from: <https://www.mon.bg/>. [In Bulgarian].
UCHEBNA PROGRAMA po literatura za XII klas – zadalzhitelna podgotovka, v sila ot uchebnata 2021/2022 godina, utvardena sas Zapoved RD09-1655/16.08.2018 g. na ministara na obrazovanieto i naukata [online] [viewed 13 March 2024]. Available from: <https://www.mon.bg/>. [In Bulgarian].
ZAHOVA, K., 2007. *Za populyarnata muzika v epohata na neynata tehni-cheska vazproizvodimost (Benyamin i Adorno)*. *Altera Akademika*, vol. 2, no. 1, pp. 84 – 97 [In Bulgarian].

ZAHOVA, K. 2018. Populyarnata pesen i pesenniya tekst. V: Parchetata, koito slushame. Funktsionirane na pesenniya tekst v savremennata kultura. *LiterNet*. [online][viewed 13 March 2024]. Available at: https://litenet.bg/publish11/k_zahova/parchetata/content.htm [In Bulgarian].

**ON THE POSSIBILITIES OF POETRY
TURNED INTO MUSIC.
EXPERIENCES WITH AUTHORS, PART OF THE REQUIRED
AND ELECTIVE TRAINING PROGRAM**

Abstract. The proposed article examines the relationship between verse and music in the context of the popular Bulgarian song and the lyric poetry itself. Its aim is to offer a way of incorporating poetry in the classroom using one of the media for realisation of the language. The object of the analysis are poetic texts written by authors who are part of the required and elective school program. Thus, the proposed way of learning literature expands not only the spectrum of dimensions of seeing the arts but also the knowledge about the poets themselves.

Keywords: Bulgarian literature; teaching; lyrics; music; poetry

✉ **Dr. Irena Dimova-Gencheva, Assist. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-5750-1741

WoS ResearcherID: AAD-5270-2020

Faculty of Social Sciences

University „Prof. Dr. Asen Zlatarov“

1, Prof. Yakimov Blvd.

8010 Burgas, Bulgaria

E-mail: irdimova@yahoo.com